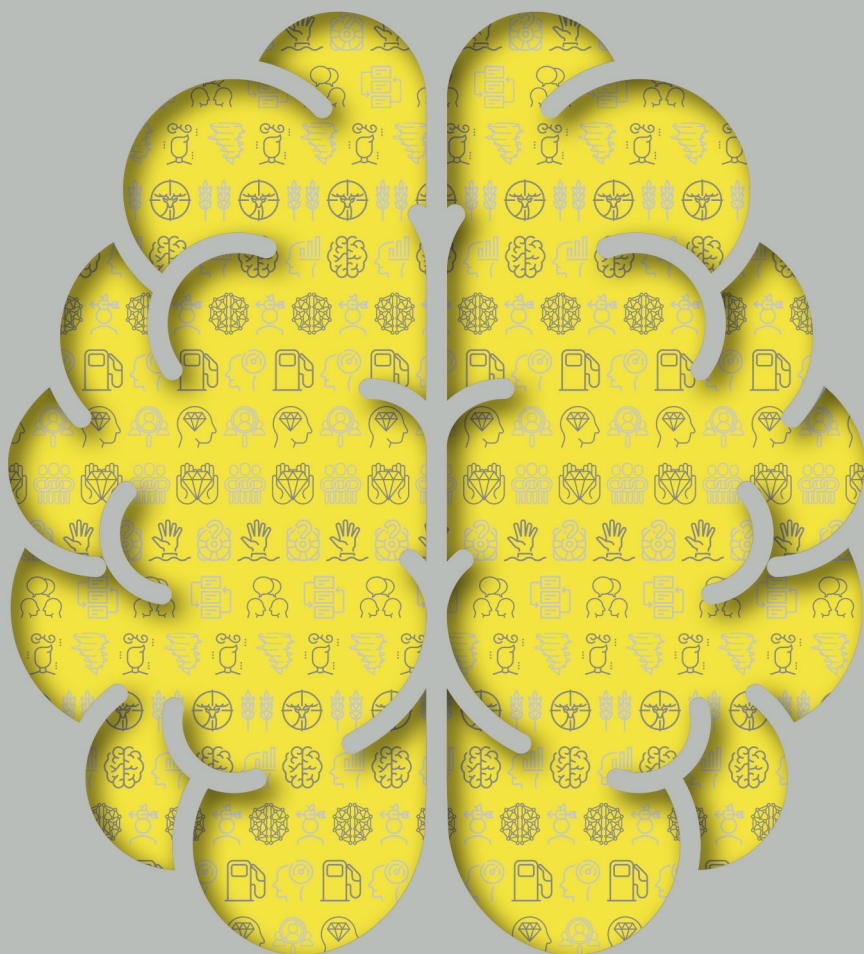

Gyarmathy Éva

TEHETSÉGFEJLESZTÉS

Lehetőségek kezdőknek és haladóknak

A Babanet és a KÖLÖKNET 70 SZÉKES LÉNYI ajánlásával

Tea
Kiadó

Írta: Gyarmathy Éva
Felelős szerkesztő: Kele Fodor Ákos
Olvasószerkesztő-korrektor: Mandler Judit
Grafikai tervezés-tördelés: Zádor György

ISBN 978-615-81431-3-4

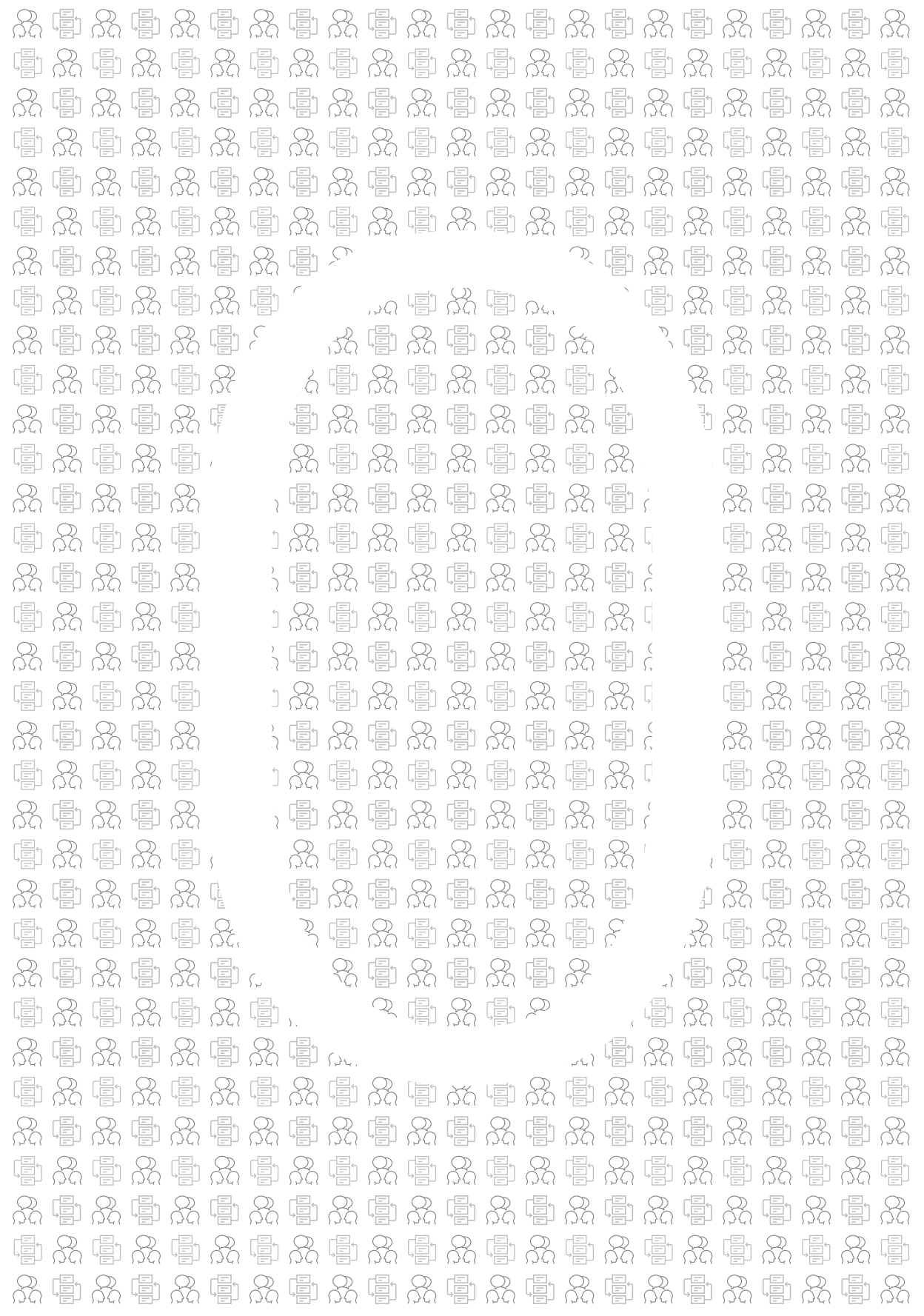
© Gyarmathy Éva, 2021
© Tea Kiadó Kft., 2021
1035 Budapest, Vihar utca 18.
A kiadásért felel László Géza,
a kiadó ügyvezető igazgatója.

www.teakiado.hu

Készült a Gyomai Kner Nyomda Zrt.-ben
Felelős vezető: Csöndes Zoltán vezérigazgató

TARTALOM

BEVEZETŐ	5
1. fejezet A TEHETSÉG SZOKATLANUL NAGY TERMÉSZETI ERŐ – ÉS EGY KIS ŐRÜLET	11
2. fejezet VADÁSZAT A KIS VADÁSZOKRA ÉS TÁRSAIKRA, MERT ŐK AZTÁN VÉGKÉPP NEM OLYANOK	39
3. fejezet A BŰVÖS INTELLIGENCIA ÉS TÁRSAI	87
4. fejezet A KREATIVITÁS EGY POKOL ANNAK, AKI NEM KREATÍV	135
5. fejezet A BELSŐ HAJTÓERŐ	173
6. fejezet TEHETSÉGÉSZLELÉS	217
7. fejezet TEHETSÉGES KÖRNYEZET	263
8. fejezet MEGVÁLASZOLATLAN KÉRDÉSEK MEGVÁLASZOLÁSA	309

BEVEZETŐ

Kedves Olvasó,

Kérlek, itt kezdjed, mert ez is fontos.

A kor szellemének és a tudományos tényeknek engedve tegeződésre kérek. Már nem csak a svéd áruházakban dívik ez a forma, de a kutatások is kimutatták, hogy sokkal jobban figyelünk olyan szövegre, amely közvetlen formában társalog. Ez a megszokott, mindennapi kommunikációnk, és ezen az sem változtat, ha írásban műveljük ezt a műfajt.

Tehát társalogjunk! Nem lesz nehéz, mert a téma a közös szívügyünk, ugyanis én megírtam ezt a könyvet, te pedig kezdedbe vetted és olvasod.

Itt hadd jöjjön mindjárt egy küldetésleírás. Az ugyanis magánügy, hogy téged miért érdekel a tehetség témája, de nekem, aki írom neked ezt a könyvet, kicsit talán kötelességem is megmagyarázni a tehetségek ellátása iránti nem szűnő érdeklődésemet.

Két dolog van, amit nem akarok elviselni és tétlenül nézni: az értékek pusztulása és a szenvedés. Amikor pedig egy tehetséges kisgyerek fejlődését a környezet akadályozza, akkor egyrészt értékeket pusztít, másrészt iszonyú szenvedéseket okoz.

Ne okozz szenvedést!

Ne pusztítsd az értékeket!

Az értékpusztítás első menetben az, amikor a kisgyerek nem kap a fejlődésének megfelelő ellátást, és így a tehetséges kisgyerekből nem lesz tehetséges felnőtt. Ez a veszteség azonban eltöri ahhoz a pusztításhoz képest, amit majd ez a kisgyerek fog okozni felnőve, amikor a meg nem értést, az elutasítottságot, a sok frusztrációt, amit kapott, kamatostul fizeti vissza.

A szenvedés, amelyet egy kisgyerekbe oltunk, ritkán növekszik pozitív érzelmmé. A gyerekek ellen elkövetett bűnök továbbadódhatnak, ahogy a gyerekek felnőnek. A fájdalommal, félelemmel, gyűlölettel, irigységgel, kiakasztással és kudarcokkal megtöltött lélek ezeket fogja továbbörökíteni és szórni maga körül, amikor felnőtt.

A tehetséges gyerek számára kínzás, ha a szokásos eljárásoknak teszik ki, és a szokásos viselkedést kell produkálnia, amikor ő csak legfeljebb küllemében szokásos, minden másban eltér. Szintén pusztító lehet, ha egy gyereket erővel nyomnak a tehetség szerepébe. Akár tehetséges a gyerek, akár nem, gyerekként még mindenki egyéniség egyéni igényekkel. A tehetség nem szerep, hanem adottság, amelyből bármi lehet a környezet függvényében. Erről szól ez a könyv.

Ami a tehetség esetében a legfontosabb szabály, hogy minden hatványozott körülötte. Az alkotás és a pusztítás, a fejlődés és a szenvedés, az öröm és a bánat, a kegyelem és a gyűlölet.

Adós vagyok még a könyv alcímének magyarázatával. Ezt az adósságot részletekben fogom törleszteni, amiket a hagyományhoz híven fejezeteknek nevezek. Ugyanis a könyv maga a válasz a címre, mert a belső fejlődéssel foglalkozik. Bármikor is határozza el valaki, hogy többet akar, mint hogy „boldogan éltek, amíg meg nem haltak”, a lehetőség adott. Vannak, akik már elindultak a rögzösebb úton, nekik megerősítés lehet ez a könyv. Vannak, akik még csak most kezdenek gyorsítani, számukra segítség a haladásban, és vannak olyanok is, akik talán ennek a könyvnek az olvasása során döntenek el, hogy ez a tehetségdolog sokkal izgalmasabb, mint ahogyan a szakirodalomban és a közgondolkodásban megjelenik, és talán érdemes is vele foglalkozni.

Ha a tehetség csupán annyi lenne, hogy még jobban tudja művelni azt, amit mások tesznek, elfogadható is lenne a tehetségről szóló szakirodalom. És hogy még bonyolultabb legyen a helyzet, a tehetségnek van olyan formája is, amelyről kötetek és doktori disszertációk szólnak. Ez az unalmasabb és a ritkábban kiemelkedő teljesítményekre jutó tehetségforma, mégis ez az, amelyet rögtön észrevesz mindenki, és piedesztálra emel. Ez azért van, mert a szabályos tehetség abban a dimenzióban fejlődik, ahol a legtöbben fejlődnek, ezért érthető, azonosítható, a szokásos elvárások és megoldások terepén mozog.

Az igazán újat alkotó tehetség azonban problémásabb eset. A lényege, hogy nem olyan, mint amit eddig el tudtunk képzelni. Emiatt is kell az ilyen alkotó tehetség mellé a kreatív közeg. A környezetnek is el kell tudnia képzelni valami újat, ha tehetséges gyereket akar nevelni. Például azt, hogy a gyerek nem úgy akar tehetséges lenni, ahogy a szülei, a tanárai, a pszichológusai, az egyetemi professzorok és a tehetséggondozók, valamint és elsősorban ahogy a nagykönyv leírja.

Ezért most egy kicsi könyvet írunk együtt, amiben hús-vér szereplők vannak, és nem statisztikai adatok. (Na jó, néha megengedünk magunknak ilyet is, de nem sokat.) Azokról a gyerekekről szól ez a könyv, akikkel én találkoztam, és emellett a te gyerekekről, tanítványaidról és önmagadról is, mert már csak olyanok vagyunk, hogy mindent szeretünk lefordítani a saját problémáinkra és azok megoldására.

Hatalmas feladat számomra ezt a könyvet könyv formába önteni. A fejemben mint egy felhő gomolyognak a tehetségről és fejlődéséről szerzett tapasztalatok és tudományos ismeretek, és mint *Az ezeregy éjszaka meséi*, ezer szállal gabalyodnak egymásba a kiemelkedő alkotókról és csodás gyerekekről szóló történetek.

Ha már eljutottunk volna a gondolatátvitelhez, akkor könnyen átadhatnám neked ezt a gyönyörű világot mint egy sokdimenziós víziót, és megélhetnéd a végtelen összefüggések élményét, amellyel most meg kell küzdenem. A könyv szekvenciális világába törve csak azt tudom javasolni, böklássz. Nem kell egyben elolvasnod, amit összeírtam. A könyv minden egyes fejezete és része értelmezhető önmagában is, de egyik

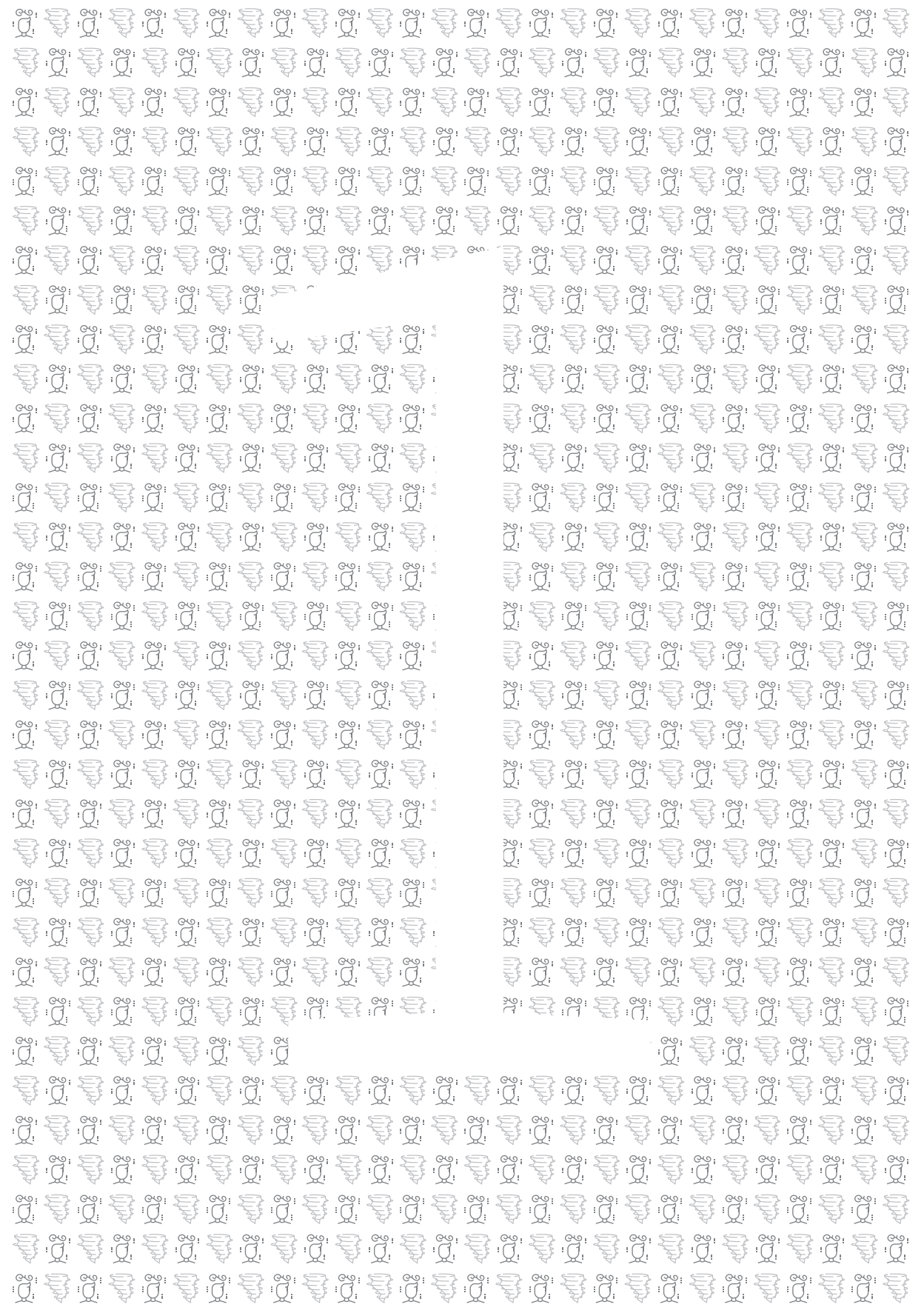
fejezete és része sem független a többitől. És talán jó is, hogy nem tudom a saját víziómat egy az egyben átadni, mert így Te magad alakíthatod meg a saját víziódat. Emiatt együtt írjuk ezt a könyvet.

Sokszor utalni fogok előre- és hátrafelé, hogy bátorítsam a kalandozásodat, hogy a könyvet úgy tekintsd, mint egy felfedezendő teret, terepet, amelyben nem vezetni, csak bevezetni szeretnék.

Arra kértelek, hogy ennél a bevezetőnél kezdjed a könyvet, de mostantól bárhova lapozol, bárhol olvasol bele a könyvbe, jól teszed. Szabad vagy.

„Nem érdekel, hogy lehetetlen”

Csodák pedig léteznek

A „génusz”

A belső motiváció, és amire motivál

A deviancia a túlélés eszköze

A megtartó és a változtató tehetség

Nagy tudás és kisgyerek attitűd

A tehetség önmagát is kihívásként éli meg

Mettől meddig tehetség a tehetség?

Hogyan kallódik el, és mi lesz az
elkallódott tehetséggel?

A tehetségerő: többre és tökéletességre törekvés

A baleset és a tehetség egybevágás-elmélete

Akarsz-e tehetséget és milyen tehetséget akarsz?

A TEHETSÉG SZOKATLANUL NAGY TERMÉSZETI ERŐ – ÉS EGY KIS ŐRÜLET

Elsőre talán nagyon jól hangzik, és még talán inspirál is, amikor azt halod, hogy „mindenki tehetséges”. Kár, hogy ez a kijelentés amellet, hogy túl nagy felelősséget és nagy nyomást helyez ránk, valójában értelmetlen.

Azt mondják, mindenki tehetséges? Mennyire tehetséges ez a mindenki? És ha mindenki tehetséges, vajon te is az vagy, a szüleid is és a gyermeked is? Miért nem neveznek most tehetségesnek? Te tettel valamit rosszul vagy a szüleid?

Ha mindenki tehetséges, akkor senki sem tehetséges, mert maga a fogalom válik értelmetlenné. Ha mindenki tehetséges, akkor nincs tehetségtelen?

Amúgy tudományosan sem bizonyított a „mindenki tehetséges” állítás. Ezzel szemben a tehetségnek van egy ritkaság kritériuma, ami meghatározza a fogalmat, és nem engedi meg, hogy lefokozzuk és a lényegét elveszítsük.

Nem kell azonban még elkeseredned, hogy akkor olyan lenne ez a tehetség dolog, mint a lottó, hogy csak iszonyú szerencsével nyerhetsz a húzáson. A tehetség azért nem olyan ritka, mint amennyire ritkának látszik.

Ugyanis amit látsz, az csak a címkézett tehetség, amely lehet, hogy nagyon hamar megmutatkozik, lehet, hogy később kapja a címkét, de mert a külvilág észleli, a „tehetség” kategóriába sorolja. Az ilyen tehetség azonban csak a jéghegy csúcsa.

A tehetség nem korlátozódik a Nobel-díj és általában a hírnév által kijelölték körére, hanem ott van mindenhol az életünkben. Sokkal gyakoribb, mint gondolnád, és nem a képességek határozzák meg.

„Nem érdekel, hogy lehetetlen”

Ahhoz, hogy észrevedd a tehetséget, ismerned kell a megnyilvánulásait. A tehetségre nagyon jellemző, hogy nem azzal foglalkozik, hogy megoldható-e egy adott probléma, hanem azzal, hogy hogyan oldható meg. Ezzel az attitűddel igen sok energiát takarít meg. A belső erőit a feladatra tudja irányítani, és nem a kételyei emésztik fel.

Hogy mennyire lényeges ez az aprónak tűnő eltérés, azt mindjárt ki is próbálhatod.

Itt van egy számológép generálta számsor, ami valószínűleg véletlen számsorozat, de az is felmerült, hogy valamilyen szabály alapján rendeződnek el így a számok. Vajon van-e szabály? Hátha most oldasz meg egy eddig a matematikusok által sem megoldott kérdést!

```

      1
     1 1
    2 1
   1 2 1 1
  1 1 1 2 2 1
 3 1 2 2 1 1
 1 3 1 1 2 2 1 1
 1 1 1 3 2 1 2 2 1 1
 3 1 1 3 1 2 1 1 2 2 2 1

```

Az emberek 10%-a megpróbálja megoldani az így adott feladványt, de 90%-uk nem próbálkozik igazán. Ha te se tetted, annak sok oka lehet, és ettől még te és a gyermeked, aki esetleg szintén nem próbálkozik a megoldással, lehet tehetség vagy nem tehetség is, nem ez itt a tét.

Egy-egy helyzetben egyazon tettek eltérő okai lehetnek. Például nem érdekelnek a számok, éppen nem vagy olyan hangulatban, nincsen időd stb.

A tehetség és általában a képességek vizsgálata a sokféle befolyásoló tényező miatt nagy körültekintést kíván, és egy ilyen feladvány sem, és egy újabb teszt sem dönt el semmit. Erről a 6. fejezetben írok bővebben. Ha nagyon érdekel, nyugodtan lapozz oda, és ha kielégítetted a kíváncsiságodat, térj vissza ehhez a fejezethez.

Most ugyanazt a számsort látod, viszont azt kell róla tudnod, hogy egy gondolkodásfejlesztő könyvből másoltam ki. (Tényleg.)

```

      1
     1 1
    2 1
   1 2 1 1
  1 1 1 2 2 1
 3 1 2 2 1 1
 1 3 1 1 2 2 1 1
 1 1 1 3 2 1 2 2 1 1
 3 1 1 3 1 2 1 1 2 2 2 1

```

A feladat ugyanaz, mégis így nagyobb hajlandóságod van belemerülni. Tisztábbnak tűnik a helyzet, nagyobb a belső kontrollérezted, ha tudod, hogy képes vagy valamire. Megsokszorozza a befektetett energiádat az a tudat, hogy a probléma megoldható. A lelkünk tiltakozik a felesleges erőfeszítésekkel szemben. Gazdaságosabb olyan feladatot vállalni, ami-
ben van esély a sikerre.

Két dolog van, amit nem akarok elviselni és tétlenül nézni: az értékek pusztulása és a szenvedés. Amikor pedig egy tehetséges kisgyerek fejlődését a környezet akadályozza, egyrészt értékeket pusztít, másrészt iszonyú szenvedéseket okoz.

A tehetséges gyerek számára kínzás, ha a szokásos eljárásoknak teszik ki, és a szokásos viselkedést kell produkálnia, amikor ő csak legfeljebb küllemében szokásos, minden másban eltér. Szintén pusztító lehet, ha egy gyereket erővel nyomnak a tehetség szerepébe. A tehetség nem szerep, hanem adottság, amelyből bármi lehet a környezet függvényében. Erről szól ez a könyv.

A környezetnek is el kell tudnia képzelni valami újat, ha tehetséges gyereket akar nevelni. Például azt, hogy a gyerek nem úgy akar tehetséges lenni, ahogy a szülei, a tanárai, a pszichológusai, az egyetemi professzorok és a tehetséggondozók szeretnék.

Azokról a gyerekekről szól ez a könyv, akikkel én találkoztam, és emellett a te gyerekekről, tanítványaidról és önmagadról is, mert már csak olyanok vagyunk, hogy mindent szeretünk lefordítani a saját problémáinkra és azok megoldására.

www.tekiado.hu

